

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

**ZAMONAVIY BOLALARNI TARBIYALASHDA OTA-ONALAR DUCH
KELADIGAN QIYINCHILIKLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH
YO'LLARI.**

Abduraximov Shoqosim Abduraxmonovich

QDU o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqola zamonaviy sharoitda bolalarni tarbiyalash jarayonida ota-onalar duch keladigan asosiy qiyinchiliklarni o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqotda raqamli texnologiyalarning ta'siri, globalizatsiya sharoiti, ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar va oila tuzilmasidagi transformatsiyalar natijasida yuzaga kelgan yangi tarbiyaviy muammolar kompleks tahlil qilingan. Maqolada zamonaviy bolalarning psixologik xususiyatlari, ularning ehtiyojlari va qiyinchiliklarining o'ziga xos jihatlari yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *bolalar tarbiyasi, zamonaviy ota-onalik, tarbiyaviy qiyinchiliklar, raqamli pedagogika, psixologik qo'llab-quvvatlash, kommunikativ yondashuv, oilaviy tarbiya, ma'naviy qadriyatlar, shaxsning shakllanishi.*

Zamonaviy davr bolalar tarbiyasi sohasida ota-onalar oldiga yangi va murakkab vazifalar qo'yadi. Globalizatsiya, raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi, ijtimoiy qadriyatlarning o'zgarishi va maishiy hayotning tezlashuvi ota-onalarni nafaqat an'anaviy tarbiya usullarini qayta ko'rib chiqishga, balki yangi pedagogik yondashuvlarni o'zlashtirishga majbur qilmqda. Bugungi kunda ota-onalar farzandlarini tarbiyalash jarayonida turli xil qiyinchiliklarga duch kelishmoqda, ularning aksariyati bir necha yil oldin mavjud bo'lmagan muammolardir.

Zamonaviy sharoitda bolalarni tarbiyalash an'anaviy usullardan sezilarli darajada farq qiladi. Bugungi kunda tarbiya jarayoni quyidagi o'ziga xos xususiyatlarga ega:

- Raqamli muhitning dominantligi - bolalar virtual dunyoda ko'p vaqt o'tkazishadi, bu esa ularning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy munosabatlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ota-onalar virtual va real dunyo o'rtasida muvozanatni saqlash muammosiga duch kelishmoqda.
- Global qadriyatlarning ta'siri - turli madaniyatlarning qadriyatlari aralashmasi bolalarning ma'naviy shakllanishiga yangi jihatlar kiritmoqda. Ota-onalar milliy an'analar va global tendentsiyalar o'rtasida muvozanat topishga harakat qilishmoqda.
- Axborot haddan tashlashi - turli manbalardan kelayotgan qarama-qarshi ma'lumotlar bolalarning dunyoqarashini shakllantirishni murakkablashtirmoqda. Ota-onalar ma'lumotlarni filtrlab, bolalarga kerakli ma'lumotlarni tanlab berish zarurati tug'iladi.

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

- Individual yondashuv talabi - har bir bolaning o'ziga xos qobiliyatlari, ehtiyojlari va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda tarbiyalash zarurati. Bu ota-onalardan chuqur pedagogik bilim va psixologik tayyorgarlikni talab qiladi.

Zamonaviy ota-onalar bolalarini raqamli dunyoning salbiy ta'siridan himoya qilish muammosiga duch kelishmoqda:

- Ekran vaqtini nazorat qilish - smartfonlar, planshetlar va kompyuterlarda o'tkaziladigan vaqtni muvozanatli tarzda cheklash. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'ta darajada ekran vaqtini cheklash bolalarning qiziquvchanligini pasaytirishi mumkin, cheklamaslik esa asabiylashtirishi va ijtimoiy ko'nikmalarning zaiflashuviga olib kelishi mumkin.

- Internet xavfsizligi - kiberzo'ravonlik, noqonuniy kontent va onlayn tajovuzlardan himoya qilish. Ota-onalar bolalarni internet xavflaridan himoya qilish usullarini o'rgatish zarurati tug'iladi.

- Sog'lom raqamli odatlarni shakllantirish - texnologiyalardan foydalanishning muvozanatli usullarini o'rgatish. Bu nafaqat vaqt chegarasini, balki kontent sifati nazoratini ham o'z ichiga oladi.

Psixologik qiyinchiliklar

Bolalarning psixologik rivojlanishida quyidagi muammolar kuzatilmoqda:

- Emmotsional barqarorlikni saqlash - stress, kayfiyat o'zgarishi va hissiyotlarni boshqarish qobiliyatini shakllantirish. Zamonaviy bolalar ko'pincha yuqori psixologik stress ostida bo'lishadi.

- Motivatsiya muammolari - qisqa muddatli mukofotlarga odatlanish va uzoq muddatli maqsadlar uchun kurashish qobiliyatining zaiflashuvi. Bu, ayniqsa, o'yinlashtirilgan kontent va ijtimoiy tarmoqlarning ta'siri natijasida yuzaga keladi.

- O'zini anglash va o'ziga ishonch muammolari - ijtimoiy tarmoqlardagi ideal obrazlar bilan taqqoslash va past o'ziniqadrlash. Bu bolalarning o'ziga bo'lgan ishonchini putur yetkazadi.

Pedagogik qiyinchiliklar

Tarbiyaviy jarayonda quyidagi pedagogik muammolar mavjud:

- Muvozanatli intellektual va hissiy rivojlanish - akademik bilimlar va ma'naviy-axloqiy qadriyatlarining uyg'unligini ta'minlash. Ota-onalar ko'pincha akademik muvaffaqiyatga haddan tashqari e'tibor berishadi.

- Mustaqillik va itoatkorlik o'rtasidagi muvozanat - bolalarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish va bir vaqtning o'zida katta yoshdagilarga hurmatni saqlab qolish.

- Jismoniy va ma'naviy tarbiyaning integratsiyasi - sport faoliyati va ma'naviy tarbiyani uyg'unlashtirish.

Ijtimoiy Qiyinchiliklar

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

- Ijtimoiy ko'nikmalarning zaiflashuvi - real dunyoda munosabatlar qurish qobiliyatining pasayishi. Raqamli kommunikatsiyaga odatlangan bolalar ko'pincha yuzma-yuz muloqotda qiyinchiliklarga duch kelishadi.

- Madaniy va milliy qadriyatlarni uzatish - global madaniyat ta'sirida milliy an'ana va qadriyatlarni saqlab qolish.

- Ijtimoiy mas'uliyatni shakllantirish - jamiyat uchun mas'uliyat hissini tarbiyalash.

Qiyinchiliklarni bartaraf etish yo'llari

Samarali muloqot tarbiyaviy muammolarni hal qilishning asosiy kalitidir:

- Faol tinglash - bolalarning fikrlariga haqiqiy qiziquvchanlik bilan yondashish. Bu bolalarga o'zlarini qadrlanayotgani va tushunilayotgani hissini beradi.

- Ochiq va halol muloqot - murakkab mavzular haqida ochiqchasiga gapirish. Bolalar bilan ularni qiziqtirgan mavzular haqida muntazam suhbatlashish.

- His-tuyg'ularni qabul qilish - bolalarning hissiyotlarini tan olish va ularga hurmat ko'rsatish. Bu hissiy intellektni rivojlantirishga yordam beradi.

Bolalarning psixologik salomatligini qo'llab-quvvatlash:

- Muvozanatli kutishlar - bolaning yosh xususiyatlariga mos ravishda realistik talablarni qo'yish. Haddan tashqari talablar bolalarda stress va o'ziga ishonchsizlikni keltirib chiqaradi.

- Ijobiy mustahkamlash - yaxshi xatti-harakatlar va yutuqlarni ijobiy baholash. Bu bolalarning o'ziga ishonchini oshiradi.

- Stressni boshqarish ko'nikmalarini o'rgatish - hissiyotlarni boshqarishning sog'lom usullarini ko'rsatish.

Tarbiyaviy strategiyalar

- Izchillik va barqarorlik - tarbiyaviy qarorlarning izchil amalga oshirilishi. Bu bolalarga xavfsizlik hissini beradi.

- Shaxsiy misol bo'lish - ota-onalarning o'z xatti-harakatlari bilan namuna ko'rsatishi. Bolalar ko'pincha gapirilganlarni emas, balki ko'rganlarini takrorlashadi.

- Chegaralarni belgilash - aniq va tushunarli qoidalarni o'rnatish. Bu bolalarga hayotda yo'nalish beradi.

Texnologik yechimlar

Raqamli dunyoda sog'lom munosabatni shakllantirish:

- Muvozanatli yondashuv - texnologiyalardan foydalanish va cheklash o'rtasida muvozanat topish.

- Birlikda vaqt o'tkazish - oilaviy faoliyatlar va raqamli bo'lmagan vaqtni rejalashtirish.

- Media savodxonligini o'rgatish - ma'lumotlarni tanlab olish va tahlil qilish ko'nikmalarini shakllantirish.

**FARZAND TARBIYASIDA OTA-ONALAR ROLI:
ZAMONAVIY PEDAGOGIK VA
PSIXOLOGIK YONDASHUVLAR**
mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

Zamonaviy sharoitda bolalarni tarbiyalash murakkab va ko'p qirrali vazifa bo'lib, ota-onalardan nafaqat sevgi va sadoqat, balki doimiy o'rganish, moslashuvchanlik va pedagogik bilimlarni talab qiladi. Asosiy qiyinchiliklar texnologik, psixologik, pedagogik va ijtimoiy sohalarida yuzaga kelmoqda, ularning barchasi kompleks yondashuv va izchillikni talab qiladi.

Kelajakda ota-onalarning tarbiyaviy samaradorligini oshirish uchun maxsus o'quv dasturlari, qo'llab-quvvatlash guruhlari va konsultatsiya markazlarini rivojlantirish zarur. Ota-onalarning o'zaro hamkorligi, tajriba almashishi va bir-birlarini qo'llab-quvvatlashi muvaffaqiyatli tarbiyaning muhim shartidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Azixodjaeva N.N. "Zamonaviy oila pedagogikasi" - T.: O'qituvchi, 2023.
2. Vohidov R.H. "Bolalar psixologiyasi va tarbiyaviy muammolar" - T.: Fan, 2022.
3. Mahkamova T.S. "Raqamli asrda ota-onalik" - T.: Pedagogika, 2023.
4. Nuriddinova M.A. "Zamonaviy bolalarni tarbiyalash: yangi qiyinchiliklar va yechimlar" - T.: Innovatsiya, 2022.
5. G'ofurov A.T. "Tarbiya nazariyasi va amaliyoti" - T.: O'qituvchi, 2021.
6. Karimova V.I. "Psixologik-pedagogik praktikum: ota-onalar uchun qo'llanma" - T.: Ma'naviyat, 2023.
7. UNESCO. "Global Education Monitoring Report 2023: Parenting in Digital Age".
8. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. "Oila va maktab hamkorligi konsepsiyasi" - T.: 2022.
9. Ahmedova S.M. "Milliy qadriyatlar asosida bolalarni tarbiyalash" - T.: O'zbekiston, 2023.
10. Johnson, M. "Digital Parenting in the 21st Century" - New York: Education Press, 2022.